

Scenario 1: Protopia

III. Børge Bredenebekk/byHands

Innen 2035 har norske myndigheter, takket være koordinert innsats fra ulike deler av samfunnet, lansert et målrettet samfunnsoppdrag¹ om regenerativ kultur.² Finansiert gjennom en justering av handlingsregelen³ skal oppdraget fremme samarbeid som styrker sosial og økologisk motstandskraft. Kulturpolitikken reorienteres med et ambisiøst mandat: å fremme og verne om fellesskapet på jorden og våre globale allmenninger⁴

Selv om samfunnsoppdraget over tid har fått bred støtte, var veien dit preget av harde dragkamper om handlingsregelen, omprioriteringer fra etablerte institusjoner og strid om hvor langt staten kan styre kunstens formål. Kritikere advarte mot «globalistisk verdipolitikk», mot at krav om «regenerasjon» presset kunstens autonomi, og mot medvirkningsordninger som ga sivilsamfunnet mer ansvar enn reell makt. Disse konfliktene tvang fram tydeligere prinsipper for armlengdes avstand, mer rettferdige fordelingsmodeller og nye former for delt styring mellom forvaltningen, kunst- og kulturfeltet og innbyggerne.

¹ Kjernen i en målrettet samfunnsoppdrag-tilnærming (også kalt mission-tilnærming) er å velge ut en samfunnsutfordring som mange sektorer må samarbeide om å få løst. Se [Missions – en ny retning for samfunnsflokke | Digdir](#).

² Regenerativ kultur er en helhetlig tilnærming som går et skritt videre enn bærekraft ved å aktivt gjenopprette, fornye og forbedre økosystemer, lokalsamfunn og menneskelig velvære. Mens bærekraft ofte handler om å ikke skade eller å redusere negativ påvirkning, handler regenerering om å etterlate steder, miljøer og sosiale systemer i en bedre tilstand enn de var.

³ Handlingsregelen er et begrep som benyttes om retningslinjene for bruk av midler fra Statens pensjonsfond utland over statsbudsjettet.

⁴ Globale allmenninger betegner områder og ressurser som ingen stat eier, men alle er avhengige av (tradisjonelt høye hav, atmosfære, Antarktis og det ytre rom), og brukes i utvidet forstand også om f.eks. klima, biologisk mangfold, kunnskap og fred. Se [Global Commons: Definitions, Concepts and Perspectives – Towards a Taxonomy](#)

Forståelsen av hva som utgjør kulturell infrastruktur har endret seg i folks bevissthet. Vi er mange som deler en ambisjon om å stake ut en ny kurs for Norge ved å gi alle mulighet til å utforske sitt skapende potensial – og dermed forme våre felles fortellinger og framtidsbilder. Denne ambisjonen bunner i en anerkjennelse av synergien som kan oppstå mellom perspektiver og kunnskapsformer på tvers av kulturtradisjoner. For oss på kulturfeltet har dette betydd at vi må redefinere rollene våre som forvaltere av arv og kollektiv hukommelse, som tilretteleggere for utveksling og selvutfoldelse og partnere i langsiktig, global samutvikling.

De mest vitale kunst- og kulturinitiativene bygger på et dristig premiss: De leser mangfoldet av former for liv, levemåter, kunnskaper og teknologier som uttrykk for et felles materielt-mentalt vev. Kunst spiller en nøkkelrolle i å oversette dette til noe folk kan fornemme eller forstå, og stadig flere aktører lager produksjoner og plattformer ut fra denne grunninnstillingen. Mangfold får en konkret betydning og kraft: Det betegner både den unike tilgangen hver enkelt har til menneskehetens felles arv, og linjene som knytter det lokale til det planetære. Det er blitt et drivende begrep i forskning, offentlig debatt og kulturfeltets daglige praksis.

Et desentralisert Kulturdirektorat samarbeider tett med regionale aktører om å utforme satsinger forankret i lokale behov, økologier og historiespor. Dette har åpnet kulturfeltet for et bredere spekter av stemmer og kunnskapsformer enn før. Regionale kulturfond ruller ut tilskuddsordninger for regenerative kulturpraksiser, der kunst ikke bare fortolker verden, men griper inn i forhold mellom lokalsamfunn, økosystemer og planetære fellesgoder. Det er satt av ressurser til revitalisering av minoritetsspråk. Styringsrammer for å hindre sosial fragmentering og manipulasjon via digitale plattformer er på plass: skjerpet plattformregulering, tilsyn og sanksjoner, etiske standarder, demokratitiltak for digital dømmekraft og tverrsektoriell samordning og beredskap.

Innbyggerdrevne kulturinitiativer har fått langsiktige organisasjonsformer, opererer ofte i klynger som deler ressurser og metodikk, og har en plass ved bordet der beslutningene tas. Mange av disse er koblet til internasjonale nettverk hvor kunstnere og fagfolk inviteres inn i stedsbaserte prosjekter. Antallet forsknings- og utviklingsmiljøer hvor kunstnere, forskere, aktivister og teknologer samarbeider og eksperimenterer, har økt. Resultater, metoder og fortellinger lagres på en åpen nasjonal plattform, og med jevne mellomrom manifesterer denne plattformen seg i en fysisk utgave – et midlertidig rom som oppstår på forskjellige steder og løfter fram og feirer særskilte tilnærminger, ideer og fellesskap.

Borgerpaneler som fordeler offentlige midler til kultur, inkluderer nå en betydelig andel unge, oppnevnt som representanter for framtidige generasjoner. Lokalt trente språkmodeller, som kjører på offentlig eid infrastruktur, brukes til å utvide forestillingsevnen og vurderingsevnen i disse panelene. Kulturfeltet og sivilsamfunnet utvikler samarbeidsformer som bringer ulike materielle praksiser, livssyn og teknologier i dialog med hverandre:

- museer samarbeider med helsepersonell, beboerforeninger, samfunnsforskere og framsynsmiljøer for å utforske hva radikal omsorg på tvers av generasjoner kan bety
- kunstnere, sosialarbeidere og landskapsarkitekter jobber sammen med lokalbefolkninger i langsiktige prosesser som regenererer regionale landskap
- i årsrapporter og forumer for kulturkritikk vurderes kvaliteten på relasjonsbygging som et kjernekrterium for kulturaktører – på linje med originalitet og kunstnerisk kvalitet

Selv om spenninger og ulikheter består, er kulturfeltet i summen av mange små bevegelser i ferd med å forvandle seg totalt og realisere en bredere og samfunnsvital rolle.